

Lieta C-707/19

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas datums:

2019. gada 23. septembris

Iesniedzējtiesa:

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (Polija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2019. gada 2. septembris

Prasītājs:

K.S.

Atbildētāja:

A.B.

LĒMUMS

Lodzā [Łódź], 2019. gada 2. septembrī

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi XIII Wydział Gospodarczy [Lodzas Centra rajona tiesas Lodzā XIII Komerclietu nodaļa] šāda sastāvā:

Priekšsēdētājs [..]

veicot lietas izskatīšanu [..]

slēgtā sēdē

par K. S. prasību

pret A. B.,

attiecībā uz prejudiciālo jautājumu:

ir nolēmusi:

1. Pamatojoties uz 1957. gada 25. marta Līguma par Eiropas Savienības darbību [...] 267. panta a) apakšpunktu, uzdot Eiropas Savienības Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:
 - a) Vai Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas [...] 2009/103/EK (2009. gada 16. septembris) par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību (OV 2009, L 263, 11. lpp.) 3. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka katrai dalībvalstij “visu vajadzīgo pasākumu” ietvaros ir jānodrošina, ka apdrošināšanas sabiedrības attiecībā uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu ir atbildīgas par zaudējumu pilnīgu atlīdzināšanu, tai skaitā arī par tādām zaudējumus izraisījušā notikuma sekām, kuras izpaužas kā nepieciešamība cietušā transportlīdzekli vilkt uz tā mītnes valsti un izdevumi saistībā ar nepieciešamību transportlīdzekļus novietot stāvvietā?
 - b) [Ja] atbilde uz iepriekš minēto jautājumu ir apstiprinoša, vai šī atbildība var tikt jebkādā veidā ierobežota ar dalībvalstu normatīvajiem aktiem?
2. Apturēt tiesvedību abās lietās, pamatojoties uz Polijas Civilprocesa kodeksa 177. panta 1. punkta 3.¹ apakšpunktu. **[oriģ. 2. lpp.]**

2019. GADA 2. SEPTEMBRA PREJUDICIĀLAIS JAUTĀJUMS EIROPAS SAVIENĪBAS TIESAI

Pienākuma reglamentēt civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu par zaudējumiem, kas ir saistīti ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu, apjoms atbilstīgi Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai [...] 2009/103/EK [...]

[...]

[...]

[...] **[oriģ. 3. lpp.]**

II. Strīda priekšmets un tiesvedības apraksts

- II.I** 2017. gada 23. janvārī prasītājs *K. S.* iesniedza *Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia* prasību pret *A. B.* [...] [par] summas 14 413,78 PLN apmērā piedziņu, lai atlīdzinātu bojāta *V.* markas transportlīdzekļa vilkšanas izdevumus, kuriem pieskaitīti likumā noteiktie nokavējuma procenti par laikposmu no 2015. gada 17. aprīļa, par summas 14 113,78 PLN apmērā piedziņu, lai atlīdzinātu bojātā transportlīdzekļa – puspiekabes vilkšanas izdevumus, kuriem pieskaitīti likumā noteiktie nokavējuma procenti par

laikposmu no 2015. gada 17. aprīļa, kā arī par summas 6020 PLN apmērā piedziņu, lai atlīdzinātu izdevumus par bojāto transportlīdzekļu novietošanu stāvvietā, kuriem pieskaitīti likumā noteiktie nokavējuma procenti par laikposmu no 2016. gada 18. maija. Prasības pamatojumā tika norādīts, ka 2014. gada 30. oktobrī pilsētā K. (Latvija) notika negadījums, kurā tika sabojāts V. markas transportlīdzeklis ar puspiekabi. Minētie transportlīdzekļi bija **[oriģ. 4. lpp.]** prasītāja īpašums un bija reģistrēti Polijā. Zaudējumu nodarītāja apdrošinātājs civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas jomā bija atbildētāja – A. B. Negadījuma rezultātā transportlīdzekļi tika sabojāti tā, ka tiem nebija iespējams atgriezties cietušā uzņēmuma mītnes vietā.

Saistībā ar iepriekš minēto prasītājam radās izdevumi, kas bija saistīti ar bojāto transportlīdzekļu novietošanu stāvvietā 6020 PLN apmērā, kā arī transportlīdzekļu evakuāciju no Latvijas uz Poliju [...] 32 860 PLN apmērā (16 600 PLN neto par V. markas transportlīdzekli un 16 260 PLN neto par puspiekabi). Atbildētāja atzina savu atbildību par 2014. gada 30. oktobrī notikušo negadījumu, tomēr tā izmaksāja tikai summu 2246,22 PLN apmērā V. markas transportlīdzekļa vilkšanas izdevumu atlīdzināšanai un summu 2246,22 PLN apmērā puspiekabes vilkšanas izdevumu atlīdzināšanai, bet atteicās izmaksāt summu 6020 PLN stāvvietas izdevumu atlīdzināšanai.

- II.2** Atbildē uz prasības pieteikumu atbildētāja A. B. lūdza prasību noraidīt pilnībā. Pamatojumā tā norādīja, ka saskaņā ar Latvijas tiesībām, kas ir apdrošinātāja atbildībai piemērojamās tiesības, tai ir pienākums atlīdzināt vilkšanas izdevumus tikai Latvijas Republikas teritorijā, kā arī atlīdzināt stāvvietas izdevumus tikai tad, ja stāvvietas izdevumi ir saistīti ar izmeklēšanu kriminālprocesā vai citā procesā.

III. Lietā piemērojamo tiesību normu saturs

III.1 Eiropas Savienības tiesības:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva [...] 2009/103/EK (2009. gada 16. septembris) par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību [...]

(2) Civiltiesiskās atbildības apdrošināšana saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu lietošanu (mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšana) ir jo īpaši svarīga Eiropas pilsoņiem, vai tie būtu apdrošinājuma ņēmēji vai cietušie satiksmes negadījumā. Tā arī ir nozīmīgs jautājums apdrošināšanas sabiedrībām, jo tā ir svarīgs elements nedzīvības apdrošināšanas uzņēmējdarbībā **[oriģ. 5. lpp.]** Kopienā. Mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšana ietekmē personu pārvietošanās brīvību un transportlīdzekļu brīvu apriti. Tādēļ galvenajam Kopienas darbības mērķim finanšu pakalpojumu jomā būtu jābūt mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšanas iekšējā tirgus stiprināšanai un konsolidēšanai.

(3) Dalībvalstīm jāveic visi pasākumi, kas nepieciešami, lai nodrošinātu to, ka civiltiesiskā atbildība attiecībā uz to transportlīdzekļu izmantošanu, kas parasti atrodas tās teritorijā, būtu apdrošināta. Sedzamās atbildības apjomu un apdrošināšanas seguma noteikumus nosaka, pamatojoties uz to apmēriem.

3. pants

Transportlīdzekļu obligātā apdrošināšana

Katra dalībvalsts, ievērojot 5. pantu, veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka civiltiesiskā atbildība par to transportlīdzekļu lietošanu, kas parasti atrodas tās teritorijā, ir apdrošināta.

Sedzamās atbildības apjomu un apdrošināšanas seguma noteikumus nosaka, pamatojoties uz pirmajā daļā minētajiem pasākumiem.

Katra dalībvalsts veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka apdrošināšanas līgums attiecas arī uz:

- a) jebkuriem zaudējumiem vai miesas bojājumiem, kas izraisīti citu dalībvalstu teritorijā, saskaņā ar šo valstu tiesību aktiem;
- b) jebkuriem zaudējumiem vai miesas bojājumiem, ko guvuši dalībvalstu pilsoņi tiešā braucienā starp divām teritorijām, kurās ir spēkā līgums, ja par šķērsoto teritoriju neatbild valsts apdrošinātāju apvienība; šajā gadījumā uz zaudējumiem vai miesas bojājumiem attiecas spēkā esošie noteikumi par obligāto apdrošināšanu dalībvalstī, kuras teritorijā transportlīdzeklis parasti atrodas.

Pirmajā daļā minētā apdrošināšana obligāti attiecas gan uz kaitējumu īpašumam, gan uz miesas bojājumiem.

5. pants

Atkāpes no transportlīdzekļu obligātās apdrošināšanas [oriģ. 6. lpp.]

1. Dalībvalsts drīkst atkāpties no 3. panta attiecībā uz dažām fiziskām vai juridiskām personām, publiskām vai privātām personām; attiecīgā valsts sastāda šādu personu sarakstu un dara to zināmu pārējām dalībvalstīm un Komisijai.

Šī dalībvalsts veic attiecīgus pasākumus, lai nodrošinātu, ka tiek izmaksāta kompensācija par jebkādiem zaudējumiem vai miesas bojājumiem, kurus tās teritorijā un citu dalībvalstu teritorijā izraisījuši šo personu transportlīdzekļi.

Ja nepiemēro 2. panta a) punktu, tad šī dalībvalsts izraugās tās iestādes vai struktūras tajā valstī, kur zaudējumi vai miesas bojājumi ir radušies, kuras atbild par kompensāciju cietušajām pusēm saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem.

Tā dara zināmu Komisijai to personu sarakstu, kas ir atbrīvotas no obligātās apdrošināšanas, un to iestāžu un struktūru sarakstu, kuras ir atbildīgas par kompensāciju.

Komisija šo sarakstu publicē.

2. Katra dalībvalstis var atkāpties no 3. panta noteikumiem attiecībā uz dažu veidu transportlīdzekļiem vai konkrētiem transportlīdzekļiem ar speciālu zīmi; attiecīgā valsts sastāda šādu transportlīdzekļu veidu sarakstu un dara to zināmu pārējām dalībvalstīm un Komisijai.

Šādā gadījumā katra dalībvalsts nodrošina, ka attiecībā uz pirmajā daļā minētajiem transportlīdzekļiem piemēro tādu pašu režīmu kā transportlīdzekļiem, kuriem 3. pantā noteiktās apdrošināšanas saistības nav izpildītas.

IV.1 Latvijas tiesības:

Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likums

28. pants. Izdevumi sakarā ar transportlīdzekļa vai tā atlieku evakuāciju ir izdevumi par transportlīdzekļa vai tā atlieku evakuāciju no ceļu satiksmes negadījuma vietas līdz tā transportlīdzekļa īpašnieka vai tiesīgā lietotāja dzīvesvietai, kurš vadīja transportlīdzekli ceļu satiksmes negadījuma brīdī, vai līdz transportlīdzekļa remonta vietai Latvijas Republikas teritorijā. Ja sakarā ar **[oriģ. 7. lpp.]** izmeklēšanu kriminālprocesā vai citu iemeslu dēļ transportlīdzekli vai tā atliekas nepieciešams novietot stāvvietā, zaudējumos ieskaita arī izdevumus par transportlīdzekļa vai tā atlieku evakuāciju līdz attiecīgajai stāvvietai un maksu par stāvvietas pakalpojumiem.

V. Iemesli, kāpēc iesniedzējtiesai ir radušās šaubas par atsevišķu Eiropas Savienības tiesību normu interpretāciju, kā arī saistība, kādu tā saredz starp šīm tiesību normām un valsts tiesību aktiem, kas ir piemērojami pamatlietai

V.1 Iesniedzējtiesā izskatāmajā lietā ir radušās šaubas par to, kādā mērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas [...] 2009/103/EK 3. pantā dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt, ka civiltiesiskā atbildība par zaudējumiem, kas ir saistīti ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu, ir apdrošināta. Vai tas ir jāinterpretē tādējādi, ka “visu vajadzīgo pasākumu” ietvaros katrai dalībvalstij ir jānodrošina, ka civiltiesiskās atbildības apdrošināšana aptver visus zaudējumus, tostarp arī izdevumus par transportlīdzekļa vilkšanu uz mītnes valsti un par transportlīdzekļa novietošanu stāvvietā, un vai tādējādi Latvijas Republikas Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likuma 28. pants nav pretrunā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas [...] 2009/103/EK (2009. gada 16. septembris) par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar

mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību 3. pantam?

- V.2** Aplūkojamā lietā piemērojamās tiesības tika noteiktas, pamatojoties uz Hāgā 1971. gada 4. maijā noslēgto Konvenciju par ceļu satiksmes negadījumiem piemērojamo likumu, saskaņā ar kuru piemērojamie likumi ir tās valsts iekšējie likumi, kurā satiksmes negadījums noticis, tātad šajā lietā – Latvijas Republikas tiesības. Tomēr, kaut arī lieta ir izskatāma saskaņā ar Latvijas Republikas tiesību normām, ir svarīgi ņemt vērā attiecīgās Eiropas Savienības tiesību normas.
- V.3** Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas [...] 2009/103/EK (2009. gada 16. septembris) 3. pantā dalībvalstīm ir likts ieviest to **[oriģ. 8. lpp]** iekšējās tiesību sistēmās vispārēju transportlīdzekļu apdrošināšanas pienākumu. Tomēr tajā nav norādīts, kādā mērā katrai dalībvalstij ir jānodrošina, ka civiltiesiskās atbildības apdrošināšana aptver zaudējumus, kas ir saistīti ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu. 3. panta otrajā [daļā] ir tikai paredzēts, ka sedzamās atbildības apjoms un apdrošināšanas seguma nosacījumi tiek noteikti, pamatojoties uz pirmajā daļā minētajiem pasākumiem (“vajadzīgie pasākumi”).
- V.4** Savā judikatūrā (skat. Tiesas spriedumu, 2013. gada 11. jūlijs, C-409/11, www.curia.europa.eu) Tiesa vairākkārt ir uzsvērusi, ka, interpretējot Savienības tiesību normu, ir jāņem vērā ne tikai tās teksts, bet arī tās konteksts un tiesiskā regulējuma, kurā šī norma ir ietverta, izvirzītie mērķi. Tādējādi, it īpaši ievērojot Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/103/EK 3. panta noteikumu vispārīgumu, dalībvalstīm uzliktā pienākuma apjoms ir jāinterpretē, ņemot vērā šīs normas kontekstu un tajā izvirzītos mērķus.
- V.5** Interpretācijas grūtības un šaubas padziļina tas, ka šīs direktīvas 3. pantā tiek lietots jēdziens “vajadzīgie pasākumi”, kuru, ņemot vērā tā vispārīgo nozīmi, ir iespējams interpretēt dažādi. Būtiska ir arī terminoloģija, kura tiek izmantota direktīvas redakcijās dalībvalstu valodās. Angļu valodas redakcijā ir norādīts: “Each Member State must take all appropriate measures to ensure that civil liability in respect of the use of vehicles normally based in its territory is covered by insurance”. Tāpēc šķiet, ka direktīvas angļu valodas redakcijā vārdiem – “all appropriate measures” – ir striktāka nozīme. Savukārt minētās direktīvas 3. panta franču valodas redakcija norāda uz vēl striktāku šo vārdu izpratni, jo tajā ir noteikts: “Chaque État membre prend toutes les mesures appropriées, sous réserve de l’application de l’article 5, pour que la responsabilité civile relative a la circulation des véhicules ayant leur stationnement habituel sur son territoire soit couverte par une assurance”. Tāpēc šķiet, ka franču valodas jēdziens “toutes les mesures appropriées” norāda uz nepieciešamību paredzēt, kādi līdzekļi būs pietiekami, lai sasniegtu direktīvas mērķi un īstenotu pilnīga atlīdzinājuma principu, – šajā ziņā dalībvalstij ir jāveic visi vajadzīgie pasākumi.

Salīdzinājumā ar citām valodu redakcijām poļu valodas redakcija satur mazāk striktu pienākumu rīkoties, taču Polijas tiesībās apdrošināšanas sabiedrību atbildības joma ir paplašināta **[oriģ. 9. lpp.]** ar vispārējās jurisdikcijas tiesu un *Sąd Najwyższy* [Augstākā tiesa] judikatūru.

- V.6** Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas [...] 2009/103/EK otrajā apsvērumā ir uzsvērtā regulējuma nozīme, kā arī tajā ir norādīts, ka galvenajam Kopienas darbības mērķim būtu jābūt mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšanas iekšējā tirgus stiprināšanai un konsolidēšanai. Iesniedzējiesas ieskatā, dalībvalstu iekšējām tiesību normām būtu jānodrošina līdzīga attieksme pret negadījumos cietušajiem neatkarīgi no tā, kurā vietā Eiropas Savienības robežas šāds negadījums ir noticis. Liekas, ka Eiropas likumdevēja nodoms ir stiprināt transportlīdzekļu un personu brīvu pārvietošanos – tas atbalstītu tādu Savienības noteikumu interpretāciju, kura uzliktu dalībvalstij pienākumu attiecināt civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu uz zaudējumiem pilnā apmērā, t.i., arī attiecībā uz izdevumiem par vilkšanu uz cietušā mītnes valsti.
- V.7** Tādās dalībvalstīs kā Polijas Republika tiek uzsvērts, ka apdrošinātāja pienākums atlīdzināt zaudējumus ir jāizpilda saskaņā ar pilnīga atlīdzinājuma principu. Saskaņā ar Polijas judikatūrā un doktrīnā nostiprināto viedokli cietušajam ir tiesības pieprasīt no apdrošinātāja tādu atlīdzību, kas segs visus zaudējumus, kas tam ir radušies saistībā ar negadījumu, kā arī aptvers visus ieguvumus, ko tas būtu guvis, ja negadījums nebūtu noticis.
- V.8** Iesniedzējtiesa norāda, ka atbilstīgi Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas [...] 2009/103/EK 3. panta [ceturtajā daļā] civiltiesiskās atbildības apdrošināšana obligāti attiecas gan uz kaitējumu īpašumam, gan uz miesas bojājumiem. Cietušajam radušies izdevumi, kas saistīti ar transportlīdzekļu vilkšanu un novietošanu stāvvietā, neapšaubāmi ir kaitējums īpašumam, kurš radās saistībā ar negadījumu. Tāpēc šķiet, ka priekšnoteikums par cēloņsakarības esamību nav apšaubāms. Šobrīd strīds tiesā ir tikai par tiesību normu interpretāciju. Tādējādi iepriekš izklāstītais ļauj secināt, ka Latvijas Republikas likuma [...] 28. panta burtiska interpretācija, iespējams, nav saderīga ar minētās direktīvas 3. panta [ceturto daļu], jo tā varētu radīt situāciju, kurā civiltiesiskās atbildības apdrošināšana nesedz kaitējumu īpašumam, kas ir radies negadījuma rezultātā. Pirms prejudiciālā jautājuma uzdošanas iesniedzējtiesa arī ievāca pieejamo informāciju par Latvijas tiesu praksi un par interpretāciju. Šajā nolūkā Latvijas Republikas Tieslietu ministrijai tika lūgts sniegt informāciju par interpretāciju un tika pasūtīts eksperta G. L. 2019. gada 7. jūnija atzinums [...], kurā tika apstiprināta Latvijas Republikas likuma [...] 28. panta šaurā interpretācija.
- V.9** Atziņu, ka “visu vajadzīgo pasākumu” ietvaros dalībvalstij būtu jānodrošina tas, ka civiltiesiskās atbildības apdrošināšana aptver arī tos izdevumus, kuri ir saistīti ar vilkšanu uz mītnes valsti un nepieciešamo novietošanu stāvvietā,

apstiprina arī Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas [...] 2009/103/EK 5. panta formulējums, kurā paredzētas atkāpes no transportlīdzekļu apdrošināšanas pienākuma attiecībā uz atsevišķām fiziskām vai juridiskām personām. Tomēr pat šādā situācijā dalībvalstij ir jāveic attiecīgi pasākumi, lai nodrošinātu, ka tiek izmaksāta kompensācija par jebkādiem zaudējumiem vai miesas bojājumiem, kurus tās teritorijā un citu dalībvalstu teritorijā izraisījuši šo personu transportlīdzekļi.

V.10 Iepriekš minētie apsvērumi, pēc iesniedzējtiesas domām, var likt izdarīt secinājumu, ka Latvijas Republikas likuma 28. panta interpretācija tiktāl, ciktāl tā ierobežo apdrošināšanas sabiedrības atbildību, var radīt sekas, kas nav savienojamas ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas [...] 2009/103/EK mērķiem. Tas nozīmētu, ka cietušajam, kura mītnes vieta atrodas citā dalībvalstī, tiek liegta iespēja saņemt atlīdzību par mantiskajiem zaudējumiem, kuri izpaužas kā izdevumi par ar transportlīdzekļu vilkšanu uz mītnes vietu un transportlīdzekļu novietošanu stāvvietā citā dalībvalstī. Atbildei uz iepriekš minēto jautājumu ir prejudiciāls raksturs iesniedzējtiesā izskatāmajā lietā, un no tās ir atkarīga pareiza lietas turpmākā izskatīšana.